

Stockholm den 21 november 2017

R-2017/1883

Till Justitiedepartementet

Ju2017/07698/L4

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 6 oktober 2017 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Brottssdatalag – kompletterande lagstiftning (SOU 2017:74).

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till de synpunkter som lämnats avseende det underliggande betänkandet om en brottssdatalag,¹ har vissa kritiska synpunkter på de förslag som lämnas om en kompletterande lagstiftning, i enlighet med vad som framgår i det följande.

Allmänt

Utredningens förslag baseras på det ramregelverk som presenterades i SOU 2017:29 bestående av bland annat en ny brottssdatalag. Den kompletterande lagstiftningen i den nu aktuella utredningen reglerar de registerförfattningar som ska gälla utöver brottssdatalagen och innehåller bestämmelser som innebär preciseringar, undantag eller avvikelser från bestämmelserna i brottssdatalagen. Det innebär en dels ny lagreglering, men även omfattande redaktionella ändringar av redan befintlig lagstiftning.

---

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 10 juli 2017 över betänkandet Brottssdatalag (SOU 2017:29).

Syftet med den nya regleringen är att behandla dataskyddet inom myndigheternas brottsbekämpande arbete och att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter. Tanken är också att säkerställa att behöriga myndigheter kan behandla och utbyta personuppgifter med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Synpunkter

I Advokatsamfundets remissyttrande påtalades svårigheterna att reglera detta rättsområde.² Förutom den inneboende komplexiteten i de avvägningar som måste göras mellan skyddet för den personliga integriteten, enskildas rättssäkerhet och intresset för en effektiv brottsbekämpning, orsakar det stora antal rättskällor som måste harmonieras ytterligare tillämpningsproblem.

Vidare framförde Advokatsamfundet i sitt tidigare yttrande bland annat kritik mot frågan om subsidiaritet och efterlyste därför en i lagtext angiven spärr mot att åsidosätta EU-direktivet.³ Samfundet påtalade även kritik i frågor som risk för ändamålsglidning, skyddet för personuppgifter (säkerhetskrav) och risken med överföring av personuppgifter till tredje land. Denna kritik kvarstår alltså.⁴

I nu aktuell utredning föreslås en lagteknisk modell som innebär att registerförfattningarna ska gälla utöver brottsdatalagen och att hänvisning till brottsdatalagen bara ska ske när det är nödvändigt för förståelsen av en bestämmelse i den förstnämnda författningen. Utredningen tar upp vissa av de svårigheter den valda modellen innebär, till exempel att det kan uppstå problem i tolkningen av registerförfattningarna. Advokatsamfundet delar uppfattningen att detta ställer särskilda krav på tillämparen.⁵

Att regleringen fått en så komplicerad utformning innebär att de tillämpande myndigheterna kommer att behöva lägga stora resurser på utbildning och kontroll av att de nya reglerna efterföljs. Det styrmedel som valts för att se till att myndigheterna avsätter dessa resurser är en kombination av sanktionsavgifter och skadestånd. Advokatsamfundet ställer sig tveksamt till att ett sådant sanktionssystem kommer att vara det mest effektiva sättet att se till att den nya lagregleringen efterföljs. Advokatsamfundet står fast vid den kritik som gavs i tidigare remissyttrande att det är tveksamt om möjligheten till skadestånd kommer att få någon praktisk effekt på grund av svårigheten att driva en sådan talan.

---

² Se Advokatsamfundets remissyttrande den 10 juli 2017 över betänkandet Brottsdatalag, SOU 2017:29 (Ju2017/03283/L4).

³ Se ovan anförda remissyttrande. Jfr SOU 2017:29 s. 140 f.

⁴ Se ovan anförda remissyttrande. Se även SOU 2017:66 s. 210 ff. och 321 f.

⁵ Se betänkandet s. 328 f.

I betänkandet anges vidare att den registrerade inte frångår möjligheten att ta tillvara sina rättigheter enligt brottsdatalagen 4 kap. 2 § vid underlåtenhet att informera om att han eller hon förekommer i en bild- eller ljudupptagning som har tillkommit i annat syfte än att samla in personuppgifter om den registrerade.⁶ Detta innebär att det i dessa fall inte heller finns en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att lämna information till den registrerade i enlighet med ovanstående paragraf. Advokatsamfundet menar dock att denna slutsats kan ifrågasättas. Visserligen är värdet av att informeras av svepande bilder från demonstrationer eller idrottsevenemang litet. Det finns dock situationer då den fotograferade är så pass utpekad eller är i en sådan utsatt situation att det kan finnas en skyldighet att informera enligt 4 kap. 2 § brottsdatalagen.

Särskilt om riskerna för felaktiga eller missvisande personuppgifter

De personuppgifter som förekommer och ska behandlas kan i olika grad komma att ingå i underrättelseverksamhet, förundersökningar, utredningar eller andra slags sammanhang där olika sekretessbestämmelser hindrar att den registrerade får information om behandlingen.⁷ Samtidigt får myndigheterna långtgående befogenheter att behandla personuppgifter för olika ändamål, som inte alltid är tydligt avgränsade och förutsebara. Om personuppgifterna i sådana sammanhang skulle vara felaktiga eller missvisande, kan detta medföra mycket betungande konsekvenser⁸ för den enskilde, eftersom denne kommer att sakna kännedom om behandlingen och därför inte kommer att kunna agera för att få uppgifterna korrigerade för att minimera sådana olägenheter.

Advokatsamfundet finner att denna problematik inte har fått tillräcklig uppmärksamhet, vare sig i det här aktuella betänkandet eller i det underliggande betänkandet till brottsdatalagen.

När myndigheter tillåts behandla personuppgifter utan att den registrerade har möjlighet att få kännedom om eller insyn i behandlingen, är det särskilt viktigt att den personal som behandlar personuppgifterna är medveten om riskerna för att de personuppgifter som behandlas skulle vara oriktiga eller missvisande och konsekvenserna därav.⁹

Särskilt om anlitan av personuppgiftsbiträden

Av de olika författningsförslagen framgår att myndigheterna under olika förutsättningar ska kunna anlita annan som personuppgiftsbiträde för behandlingen av personuppgifterna.¹⁰ Det förekommer att myndigheterna överlåter driften av sina informationssystem att skötas av någon utomstående, till exempel genom att använda molntjänster eller annan outsourcing. Detta kan i sak vara ett utmärkt alternativ, särskilt

⁶ Se betänkandet s. 331.

⁷ Se t.ex. 6 kap. 3 § i förslaget till Säkerhetspolisens datalag, betänkandet s. 53, jfr t.ex. 15 kap. 1-2 §§ och 18 kap. 1-2 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

⁸ Som exempel kan nämnas att den enskilde meddelas reseförbud enligt 25 kap. rättegångsbalken (1942:740), men där skälen inte kan redovisas till följd av sekretess i utredningen.

⁹ Jfr t.ex. 2 kap. 7 och 13 §§ i förslaget till Säkerhetspolisens datalag, betänkandet s. 39 och 41.

¹⁰ Se t.ex. 2 kap.

om den som anlitas är bättre lämpad än myndigheten att hantera informationssystemen genom sina specialkunskaper eller särskilda tekniska lösningar. Men även i sådana fall kan gällande regelverk, sekretessbestämmelser, säkerhetskrav eller lämplighetsbedömningar förhindra att personuppgifterna lämnas ut för att behandlas av någon annan.¹¹

Att låta någon annan sköta behandlingen av personuppgifterna torde i de flesta fall innebära att uppgifterna har lämnats ut till denne, vilket skulle kunna stå i strid med olika sekretessbestämmelser eller säkerhetskrav. Advokatsamfundet finner inte heller att denna problematik har uppmärksammats i tillräcklig grad.

Särskilt om utlämnande av uppgifter till utländska myndigheter

Personuppgifter ska under vissa förutsättningar kunna lämnas ut till utländska myndigheter.¹² Att svenska myndigheter ska kunna utbyta underrättelseinformation med andra länders myndigheter och att myndigheter i olika länder ska kunna samarbeta med varandra är i många fall ett angeläget och berättigat intresse som Advokatsamfundet generellt kan ställa sig bakom. Men i en sådan situation kommer de svenska myndigheterna inte att kunna ha någon insyn i eller kontroll över hur de personuppgifter som överlämnas kommer att behandlas hos de utländska myndigheterna och för vilka ändamål behandlingen egentligen sker. För den registrerade måste detta skapa en särskild osäkerhet, inte minst för den som har anledning att oroa sig för vad som kan hända om hans eller hennes personuppgifter genom ett sådant informationsutbyte kan komma i händerna på myndigheter eller andra med onda avsikter.

Denna problematik blir särskilt påtaglig i de fall det är fråga om myndigheter i tredje land, dvs. utanför EU och EES, där regelverken ser annorlunda ut vad gäller skyddet för personuppgifterna och den personliga integriteten. Advokatsamfundet anser att inte heller denna problematik har uppmärksammats i tillräcklig grad.

Särskilt om de ekonomiska konsekvenserna av förslaget

Personuppgifternas art och behandlingens omfattning bör enligt Advokatsamfundet föranleda att myndigheterna har tillräckliga ekonomiska eller personella resurser för att kunna säkerställa att behandlingen av personuppgifterna är korrekt. Detta ställer i sin tur höga krav på utbildning, stöd och resurser i de verksamheter som berörs och ger därför enligt Advokatsamfundet anledning att starkt ifrågasätta betänkandets slutsatser att förslaget inte torde medföra några ekonomiska konsekvenser för samhället eller enskilda.¹³

---

¹¹ Jfr säkerhetsskyddslagen (1996:627).

¹² Se t.ex. 2 kap. 16 § i förslaget till Säkerhetspolisens datalag, betänkandet s. 41, jfr 8 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

¹³ Betänkandet, s. 773 ff.

Tvärtom finner Advokatsamfundet att de nya regelverken ska uppfattas som att ökade krav ska ställas på skydd för den personliga integriteten, vilka inte kommer att kunna uppfyllas utan sådana åtgärder som medför ekonomiska konsekvenser för samhället och de enskilda. Särskilda medel måste därför tillskjutas för att lagförslaget ska kunna få den effekt som eftersträvas.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg